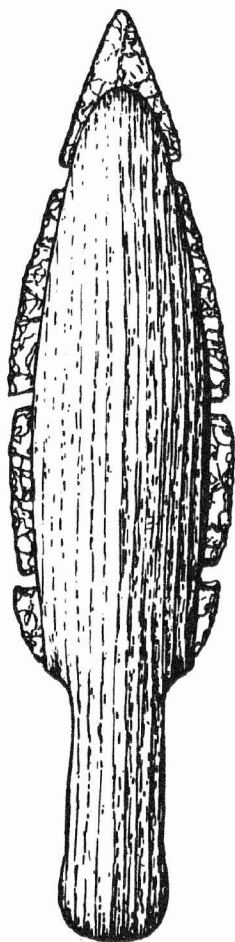

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

**PŘEHLED VÝZKUMŮ
1993-1994**

ISSN 1211-7250

BRNO 1997

381 ch n. 1992
382

250,-

S 9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1993-1994

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Patrik Červák, Mgr. Balázs Komoróczy,
Ing. Petr Škrdla

Na titulním listě: Rekonstrukce skládané dýky z Maref

Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna

Náklad: 400 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1997 by the Authors

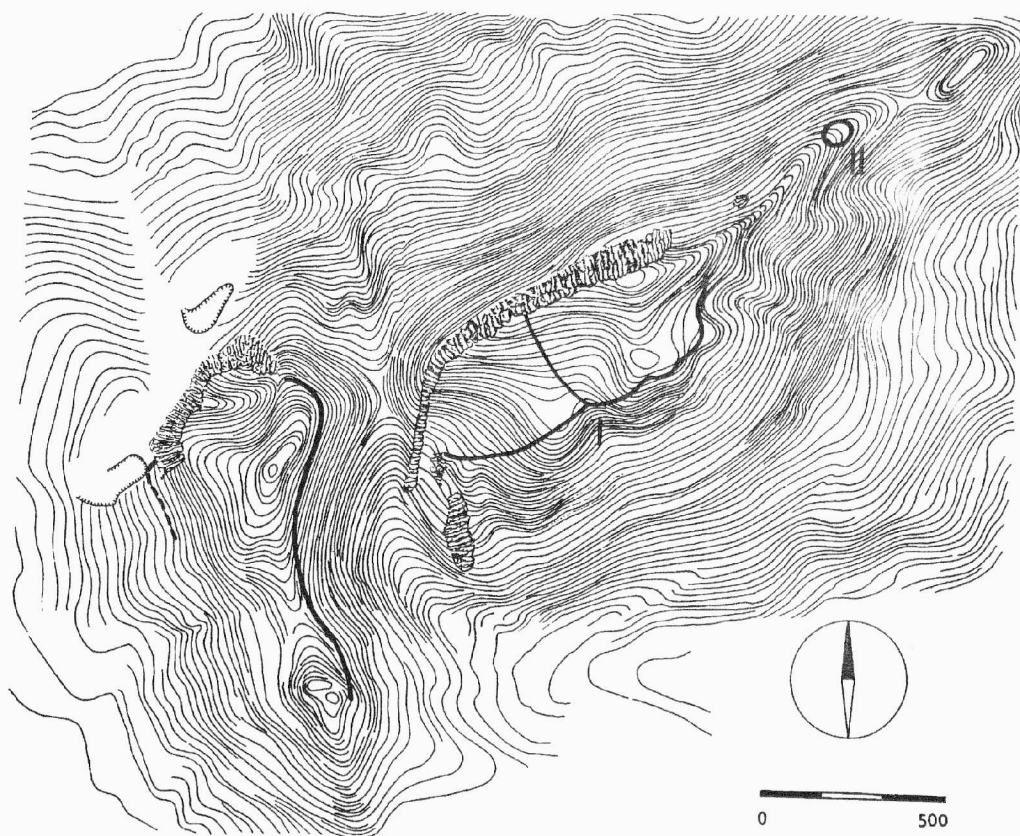
All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

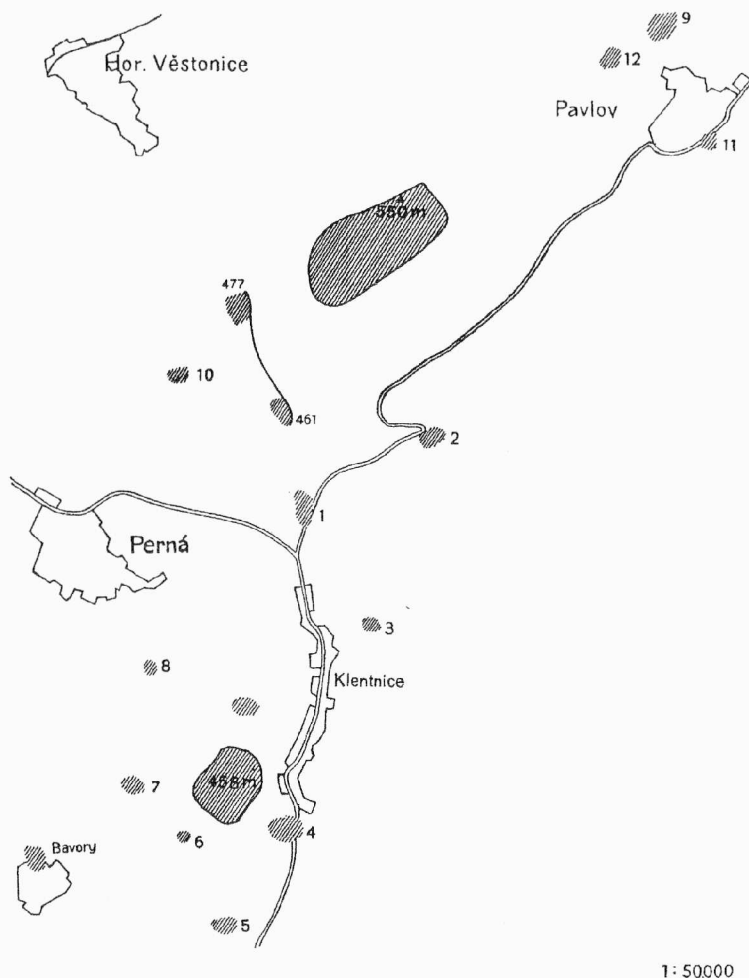
NOVÉ POZNATKY O HRADISCÍCH Z DOBY POPELNICOVÝCH POLÍ NA PAVLOVSKÝCH VRŠÍCH

Jaroslav Peška
ÚAPP Olomouc

V rámci letecké prospekce jižní Moravy v roce 1990 (Peška 1993) byla dokumentována i soustava pravěkých výšinných opevněných sídlišť v areálu Pavlovských kopců, které známe již od konce minulého století (Dohnal 1988 se starší literaturou), ovšem jejich výzkum i dokumentace není dodnes ani zdaleka vyčerpávající (Říhovský 1955, týž 1957, týž 1958, týž 1959; Salaš 1987; Dohnal 1988). V rámci výše zmíněného leteckého průzkumu byly odhaleny některé nové skutečnosti, přispívající k bližšímu poznání struktury a topografickému prostředí opevněných sídlišť.

Obr. 1. Topografická situace hradisek z doby popelnicových polí v mapě 1:10 000 (Pavlov-Děvín I, II; Perná-Kotel).

Obr. 2. Pavlovské vrchy s komplexem opevněných a otevřených sídlišť z doby popelnicových polí (podle J. Říhovského 1959).

Pavlov - Děvín I

Lokalita objevena v 70. letech minulého století, nezřetelné opevnění v podobě obvodového valu především na V a J straně, datace na základě malé sondáže HA(?). V prosinci 1990 bylo za zvláště příhodných klimatických podmínek možno na čerstvě napadnutém sněhu pozorovat velice zřetelný průběh valového opevnění vrcholu kopce, lemující po vrstevnici celou jeho V a J stranu (Obr.4). Asi uprostřed JV průběhu, v místech dříve označovaných za vstup typu čelních bran (Dohnal 1988, 56), je celé hradisko rozděleno vnitřním valem, směřujícím mírným obloukem zhruba k S až ke skalnímu masívu, na dvě poloviny (Obr. 1). Vnitřní členění opevněných sídlišť doby popelnicových polí není právě obvyklé, a to ani v její mladší fázi, kdy budování fortifikací na výšinách vrcholů (Podborský a kol. 1993, 292, 314). Zcela jisté nejsou totiž ani uváděné příklady z obřanského Hradiska či z Šancí u Plavče, neboť zvláště u polykulturních lokalit je tato problematika bez bližšího průzkumu jen ztěží objektivně řešitelná. Nejasná je i situace na nedokončeném Javorníku.

Terénní vlna rozdělující vnitřní prostor hradiska z doby halštatské v Kostelci u Holešova není datovaná a její vztah k obvodovému opevnění není jasný (Dohnal 1988, 16).

Vnitřní členění lokality na Děvině podtrhuje význam jeho postavení v rámci tamější skupiny hradisek. Tomu by odpovídala i velikost uváděná mezi 22-26 ha (Dohnal 1988, 55-56, Salaš 1987, 279, Abb. 1), dominující nad svým okolím, přestože skutečný rozsah všech sídlišť není přesně vymezen (Perná- Kotel).

Dalším velice zajímavým zjištěním je objev malého opevnění v bezprostřední blízkosti Děvína. Prostorová souvislost obou objektů totiž jistě není náhodná.

Obr. 3. Pavlov-Děvín I. Průběh valového opevnění od JZ. Foto M. Bálek.

V roce 1983 bylo na hřebenu SV svahu Děvína, asi 500 m od děvinského hradiska a 350 m JZ od zříceniny Děviček objeveno drobné kruhové valové opevnění o rozměrech ca 60x50 m s vnitřním příkopem a jádrem v podobě skaliska (Merta - Unger 1984; tíž 1985). Hypotéza o středověkém tzv. oblehatelském opevnění, bránícím přístupu k hradu, vzala se získáním materiálu, datovatelném rámcově do mladší doby bronzové, za své. Blízkost velkého hradiska a strategická poloha malého opevnění v místě možného přístupu však nebrání vztáhnout výše uvedenou myšlenku na pravěké poměry a hovořit o funkci jakéhosi "předsunutého" opevnění, střežícího vstup na hradisko z této strany (Obr. 1). V topografii našich mlado- resp. pozdně bronzových hradisek jde o prvek zcela nový a výjimečný. Bezprostřední sousedství, rámcově datování obou do velatické fáze kultury popelnicových polí, ale hlavně tvar, velikost a umístění malé fortifikace tuto interpretaci umožňují.

Obr. 4. Pavlov-Děvín I. Část vnějšího opevnění s průběhem vnitřního valu. Foto M. Bálek.

Perná - Kotel

Nejméně sledovaná poloha, z níž se uvádí tradičně opevnění v podobě valu pouze na SV straně mezi dvěma vrcholky masívu. Podobně je odhadována jeho rozloha i datování (Říhovský 1957, 110; týž 1958, Tab. 6; Salaš 1987, 279, Abb. 1).

Situace v terénu je rovněž značně nepřehledná. Přesto se v roce 1988 podařilo P. Vitulovi při terénním průzkumu "Kotle" v rámci výzkumu lokality Perná - Pod lomem vysledovat nepatrné zbytky valu, narušené těžební stěnou lomu spolu s reliktem kulturní vrstvy, na protější SZ úbočí kopce (P. Vitulovi děkuji za laskavé poskytnutí informace). Tento poznatek vede k úvahám o dnes již zničeném opevnění, obepínajícím původně snad

Obr. 5. Klentnice-Tabulová hora. Celkový pohled na hradisko se vstupem od S. Foto M. Bálek.

celé nebo téměř celé temeno kopce, čímž nabývá rozloha tohoto hradiska rovněž úctyhodných parametrů (Obr. 1).

Klentnice - Tabulová hora

Lokalita známá od roku 1870 a zkoumaná v letech 1952 a 1958 (Dohnal 1988, 42). Nezřetelné opevnění se soustřeďuje na vrcholovém plató, celková plocha uváděna mezi 7,2-9 ha (Dohnal 1988, 42; Salaš 1987, 279, Abb. 1). Opevnění dvoufázové, datované rámcově do BD-HA s možností přežívání do HB (Dohnal 1988, 42). Na J straně plošiny výzkum zachytil menší vstup. Na S okraji vrcholové pláň se prameny zmiňují o nápadném vybíhání valu mezi dvěma na povrchu patrnými skalisky s možností původního vstupu do vnitřního areálu hradiska (Dohnal 1988, 42). Zdá se, že tento předpoklad byl potvrzen právě při již zmíněné letecké prospekci, kdy se podařilo na sněhové pokrývce dobře rozlišit průběh valu a půdorys snad hlavní brány na S straně Tabulové hory (Obr. 5).

Nebývalá koncentrace výšinných opevněných sídlišť z doby popelnicových polí, nacházející se v obvodu Pavlovských vrchů, spolu se svým zemědělským zázemím v podobě desítek otevřených především velatických osad, situovaných na plochých hřbítcích či úbočích vybíhajících z úpatí hlavního hřebene nebo usazených přímo v inundaci řeky Dyje (Obr. 2) vytváří jednu z nejhustějších sídelních oikumen tohoto období. Lokality známé z odborné literatury již nejméně 125 let nebyly ve větší míře zkoumány a míra jejich dokumentace je více než nedostatečná. Mizivé jsou také naše informace o jejich vnitřním urbanismu. Nová terénní pozorování a objevy (viz Pavlov - Děvín II) však ukazují, že i v tak archeologicky frekventovaném regionu lze systematickým sledováním kraje a vhodnou aplikací moderních průzkumných metod dosáhnout mnoha překvapivých zjištění, jež by měla vést k ještě hlubšímu zájmu odborné veřejnosti o tento druh archeologického kulturního dědictví.

Literatura:

Dohnal, V. 1988: Opevněná sídliště z doby popelnicových polí na Moravě, Studie muzea Kroměřížska 88, Kroměříž.

Merta, J. - Unger, J. 1984: Objev "hradiska" na Pavlovských vrších (okres Břeclav), Jižní Morava 23, 260-262.

Merta, J. - Unger, J. 1985: Nová opevněná lokalita na Pavlovských vrších v katastru Pavlova, (okr. Břeclav), Přehled výzkumů 1983, Brno, 33.

Peška, J. 1993: Letecká prospekce Regionálního muzea v Mikulově na jižní Moravě v roce 1990, (okr. Břeclav, Hodonín), Přehled výzkumů 1990, Brno, 128-130.

Podborský, V. a kol. 1993: Pravěké dějiny Moravy. Brno.

Říhovský, J. 1955: Opevněná osada na Tabulové hoře u Klentnice na Moravě, Archeol. rozhledy VII, 28-32.

- 1957: Opevněné osady lidu s velatickou kulturou v Pavlovských vrších na jižní Moravě, Archeol. rozhledy IX, 110-112.

- 1958: Opevněná osada na Tabulové hoře u Klentnice, Přehled výzkumů 1958, 35.

- 1959: Opevněné osady lidu velatické kultury na Pavlovských vrších na jižní Moravě, Přehled výzkumů 1959, 73.

Salaš, M. 1987: Zur Frage der jungbronzezeitlichen Höhensiedlungen in Südmähren, in: Die Urnenfelderkulturen Mitteleuropas, Symposium Liblice 21-25.10.1985, Praha, 277-286.

Resumé

Neue Erkenntnisse über die urnenfelderzeitlichen Burgwälle auf den Pollauer Bergen. Obwohl die urnenfelderzeitlichen Burgwälle im Bereich der Pollauer Berge schon seit 125 Jahren bekannt sind, wurde ihnen weder von der Seite der Erforschung noch der Dokumentation keine größere Aufmerksamkeit gewidmet. Erst in der letzten Zeit haben die Prospektion aus der Luft und die Terrainbegehungen neue Erkenntnisse zur Struktur und Topographie dieses außerordentlichen Komplexes der jung- und spätbronzezeitlichen befestigten Siedlungen gebracht. Es handelt sich vor allem um die aus der Luft festgestellte neue Gliederung des größten Burgwalls auf dem Děvín, die Entdeckung einer neuen Befestigung in dessen unmittelbarer Nähe auf dem zur Burgruine Děvíčky abfallenden Bergabhang, die von uns als "vorgeschobene" Befestigung des großen Gipfelburgwalls interpretiert wird. Durch die Terrainbegehungen wurden Befestigungsreste auf der NW Seite der Bergs Kotel über dem Dorf Perná festgestellt, und während eines Fluges die Befestigung des Tafelbergs (Tabulová hora) bei Klentnice, mit mächtigem Eingang in dessen Südrand aufgenommen.